

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

49286

Aşağıdaki sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzük 'ün 96'ncı ve 99'uncu Maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Öznur Bartin
Hakkâri Milletvekili

Eğitim hakkı, yalnızca çocukların bir okul binasına ulaşabilmesini değil; nitelikli, güvenli, parasız, erişilebilir ve çocuğun kimliğini, dilini ve kültürel varlığını gözeten bir eğitim alabilmesini gerektirir. Türkiye’de ise eğitim politikaları, tarihsel olarak Türkçe merkezli ve tek dilli bir anlayış üzerine kurulmuş; başta Kürtçe ve lehçeleri Kurmancî, Zazakî/Kirmanckî ve Soranî olmak üzere farklı anadillerin eğitim dili olarak kullanılması engellenmiştir. Kürtçe, milyonlarca yurttaşın yaşam dili olmasına rağmen eğitim sistemi içerisinde esas olarak seçmeli ders statüsüne hapsedilmiş; bu durum anadilin kuşaklar arası aktarımını, akademik gelişimini ve kamusal varlığını zayıflatmıştır.

2012 yılında Kürtçe Kurmancî ve Zazakî’nin “Yaşayan Diller ve Lehçeler” kapsamında seçmeli ders olarak müfredata alınması olumlu ancak yapısal olarak yetersiz bir adım olmuştur. Öğretmen yetersizliği, derslerin açılmasına ilişkin öğrenci sayısı koşulları, materyal eksikliği ve eğitim kademeleri arasındaki kopukluk nedeniyle bu derslere erişim fiilen sınırlandırılmaktadır. Daha önce Bakanlığa yöneltilen soru önergelerinde de aynı eğitim-öğretim yılına ilişkin Kürtçe seçmeli ders öğrenci sayılarının 59.372, 35.416 ve 30.104 şeklinde farklı açıklanmış olması, kamu politikalarının sağlıklı değerlendirilmesi bakımından veri şeffaflığı sorununu ortaya koymuştur.

Anadilde eğitim meselesi aynı zamanda eşit yurttaşlık ve demokratik toplum meselesidir. Bir çocuğun kendi anadilinde eğitim alamaması, yalnızca bir dersin eksikliği değil; kimliğinin, kültürel hafızasının ve toplumsal varlığının eğitim sistemi içerisinde karşılık bulamaması anlamına gelmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 30’uncu maddesi çocukların kendi dillerini kullanma hakkını güvence altına almakta; Anayasa’nın eşitlik ve eğitim hakkına ilişkin hükümleri ise devletin eğitim hizmetlerine erişimde ayrımcılığı önleme yükümlülüğünü ortaya koymaktadır.

Bu eşitsizlik, Hakkâri ve bölge kentlerinde eğitim hizmetlerine fiziksel erişim bakımından da ağırlaşmaktadır. Hakkâri merkez ile Yüksekova, Şemdinli, Derecik ve Çukurca’da her eğitim-öğretim yılı başında öğretmen açığı, okul altyapısı, tamamlanmamış veya güçlendirme sürecindeki okul binaları ve taşınabilir eğitim sorunları yeniden gündeme gelmektedir. Geçtiğimiz dönem, Yüksekova’da 102 köyün 88’inde taşınabilir eğitim hizmetinin sağlanamadığı yönündeki saha ve yerel basın verileri, yüzlerce öğrencinin eğitim hakkına erişemediğine ilişkin ciddi bir tablo ortaya koymaktadır.

Eğitim-Sen Hakkâri Şubesi de 2026-2027 eğitim-öğretim yılı öncesinde öğretmen açığı, okul binaları, taşınmalı eğitim, temizlik ve güvenlik personeli eksiklikleri konusunda uyarılarda bulunmuştur.

Taşınmalı eğitim, coğrafi ve demografik koşullar nedeniyle bazı bölgelerde zorunlu bir araç olabilir; ancak öğrencilerin sürekli olarak uzak merkezlere taşınmasına dayalı bir eğitim modelinin kalıcılaştırılması, köylerde okul ve öğretmen bulunmamasını normalleştirmemelidir. Üstelik çocukların kendi yaşam alanlarından koparılarak başka merkezlerdeki okullara taşındığı bir sistemde anadilde eğitim olanağının bulunmaması, dilsel ve mekânsal eşitsizlikleri aynı anda derinleştirmektedir.

2026-2027 eğitim-öğretim yılının 14 Eylül 2026'da başlayacak olması nedeniyle sorunların eğitim yılı başladıktan sonra değil, öncesinde tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması zorunludur. Bu kapsamda taşınmalı eğitimin hangi köy ve yerleşimlerde zorunlu hale geldiğinin, kaç öğrenciyi etkilediğinin, ihalelerin nasıl yürütüldüğünün, servis güvenliği ve ödeme süreçlerinin, öğretmen ve okul ihtiyaçlarının ayrıntılı biçimde araştırılması gerekmektedir.

Anadilde eğitimin anayasal güvenceye alınması, Kürtçe başta olmak üzere anadillerde parasız ve nitelikli eğitim modellerinin geliştirilmesi, öğretmen yetiştirme ve materyal üretiminin kamusal olarak planlanması; aynı zamanda Hakkâri ve bölge kentlerinde öğrencilerin güvenli, nitelikli ve kesintisiz eğitime erişimini sağlayacak kalıcı bir kamu politikası oluşturulması demokratik hukuk devleti ve eşit yurttaşlık bakımından zorunluluktur.

Bu bağlamda;

1. Türkiye'de başta Kürtçe ve lehçeleri olmak üzere tehlike altında veya kırılgan durumda bulunan dillerin korunmasına ilişkin Bakanlığınızın yürüttüğü programlar nelerdir?
2. Kürtçe, Zazakî/Kirmanckî, Lazca, Hemşince, Süryanice lehçeleri, Adigece, Abhazca ve diğer dillerin kuşaklar arası aktarımının desteklenmesine yönelik kamu kaynaklı projeler bulunmakta mıdır?
3. UNESCO tarafından tehlike altında olduğu belirtilen diller bakımından Türkiye'de güncel bir dil koruma ve yaşatma stratejisi hazırlanmış mıdır?
4. Anadilin korunmasının en etkili araçlarından biri olan eğitim alanında Millî Eğitim Bakanlığı ile ortak yürütülen bir program bulunmakta mıdır?
5. Kürtçe ve diğer anadillerde çocuk kitapları, ders materyalleri, sözlükler, dijital içerikler ve kültürel yayınların hazırlanmasını destekleyen kamu programları mevcut mudur?
6. Kürtçe ve diğer anadillerin kültürel miras kapsamında belgelenmesi, arşivlenmesi ve dijital ortamda korunmasına yönelik çalışmalar nelerdir?
7. Hakkâri ve çevre illerde yaşayan çocukların kendi anadillerini öğrenmelerini ve kullanmalarını destekleyecek kültürel merkezler, kütüphaneler veya kamu destekli programlar bulunmakta mıdır?

8. Kürtçe ve diğ er anadillerin yalnızca kültürel etkinliklerde değıl, eğıtim ve kamusal yaşamda sürdürülebilir biçimde kullanılabilmesi için Bakanlığıınızca herhangi bir politika nerisi hazırlanmış mıdır?
9. Anadillerin yok olma riskini azaltmak amacıyla yerel yönetimler, niversiteler, dil kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla ortak yürütülen çalışmaların sayısı ve bütçesi nedir?
10. Kürtçe ve diğ er anadillerin korunmasını kültürel miras politikalarının asli unsurlarından biri olarak kabul eden kapsamlı bir ulusal strateji hazırlanması planlanmakta mıdır?